

Piaskowce Tarnawskiej Góry

Lokalizacja:

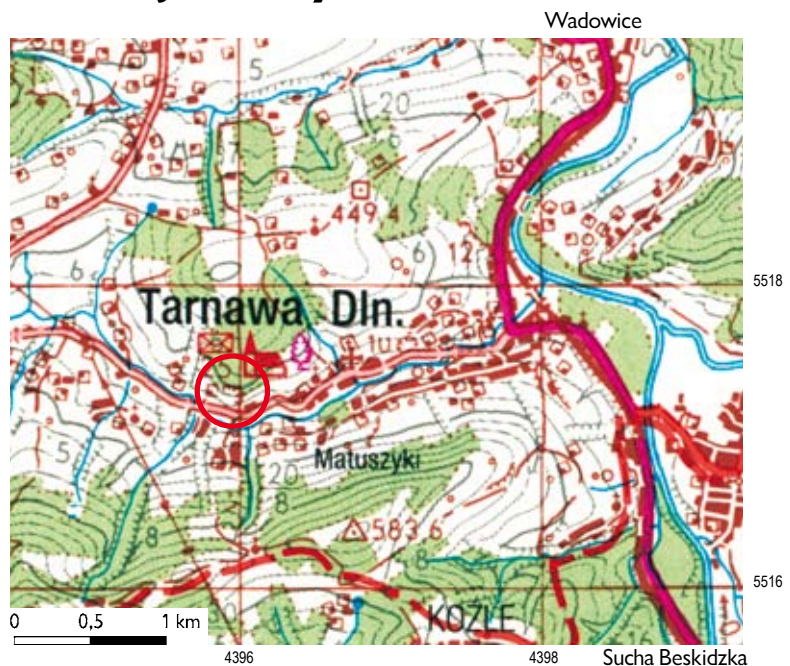
województwo małopolskie
powiat suski
gmina Sucha Beskidzka
miejscowość Tarnawa Dolna

Region geograficzny:

Zewnętrzne Karpaty Zachodnie
Beskidy Zachodnie
Beskid Makowski

Jednostka geologiczna:

Zewnętrzne Karpaty fliszowe
płasczowina magurska
piaskowce ze Skawiec

1 Na południowym stoku Tarnawskiej Góry (502 m n.p.m.), około 700 m od centrum wsi Tarnawa Dolna, znajduje się nieczynny kamieniołom piaskowców karpackich nazywanych piaskowcami ze Skawiec.

2 W kamieniołomie odsłania się kilkudziesięciometrowy profil piaskowców reprezentujących osady głębokiego morza. Na powierzchniach i w obrębie grubych warstw piaskowców możemy obserwować: kanały erozyjne, ślady życiowej działalności organizmów (*Zoophycos*), a także charakterystyczne struktury sedymentacyjne w postaci uziarnienia frakcjonalnego, czyli stopniowego zmniejszania się wielkości ziarna w obrębie warstwy od największych w spągu do najmniejszych w stropie warstwy. W kamieniołomie widzimy także deformacje przebiegu warstw w postaci fałdów oraz systemy regularnych spękań w skale, nazywane ciosem.

3 Na najniższym z trzech poziomów eksploatacyjnych kamieniołomu, w ścianie jak i leżących blokach, obserwujemy wyróżniającą się jaśniejszą barwą warstwę drobnokalibrowego zlepieńca piaszczystego. W warstwie tej występują liczne drobne mikroskamieniałości, a także wapienne okruczy glonów i alg.

Piaskowce ze Skawiec powstawały około 60 mln lat temu w głębokim (kilka kilometrów) równoleżnikowo usytuowanym morskim basenie sedymentacyjnym. Materiał okrucowy (piasek, muł czasem żwir) deponowany był u wylotu potężnych kanałów w obrębie podmorskich stożków usypywanych u podnóża skłonu wypowego na dnie zbiornika przez prądy zawieszinowe. Postępujące przez miliony lat procesy geologiczne (diageneza, lityfikacja) doprowadziły do utworzenia zwięzłych skał, jakimi są piaskowce widoczne w odsłonięciu. W wyniku późniejszych procesów tektonicznych skały te zostały zdeformowane w postaci fałdów i wypiętrzone w postaci gór.

Udając się z kamieniołomu drogą w górę mijamy kolejne wyrobisko, w którym także eksploatowano piaskowce. Powyżej

w lesie dochodzimy do miejsca, gdzie możemy zobaczyć ciąg rozpadlin tworzących system szczelin w piaskowcach odsłaniających się w partiach podszczytowych Tarnawskiej Góry. W rozpadlinach widoczne są także niewielkie pustki określane jako jaskinie dylatacyjne. Takie szczeliny powstają na skutek podcinania stoku lub utraty stabilności wynikającej z zalegania i upadu warstw i otwierają się w partiach grzbietowych wzniesień jako wynik odpajania się i osiadania całych partii warstw skalnych budujących wzniesienie.

4 Jest to dobry przykład dydaktyczny form morfologicznych występujących na stokach gór o złożonej budowie geologicznej. Umożliwia on prześledzenie tych form na różnych etapach rozwoju.

Te dwa obiekty geologiczne na Tarnawskiej Górze, z których jeden proponowany jest jako stanowisko dokumentacyjne dla piaskowców ze Skawiec stanowią o atrakcyjności obiektu geoturystycznego ze względu na wysoką wartość poznawczą i dydaktyczną.

Pod samym szczytem Tarnawskiej Góry możemy w lesie zaobserwować, na przestrzeni kilkudziesięciu metrów, ciekawe formy pochodzenia niewątpliwie antropogenicznego. Są to niewysokie (do jednego metra) i długości kilkunastu metrów nagromadzenia ułożonych jeden na drugim fragmentów piaskowców tworzących jakby fragmenty „murów” pomiędzy drzewami. Otaczają one niewielki obszar zarośnięty drzewami, które są zdecydowanie młodsze od drzew poza „murami”. Tego typu nagromadzenia kamieni są przejawem działalności człowieka w minionych czasach. Mogą one być związane z uprawą roli – oczyszczanie pola z kamieni, lub budową umocnień – znane w innych częściach Beskidów grody np. w Tarnawie na południe od Bochni.

Obiekt może być atrakcyjny nie tylko dla turysty dysponującego pewnym zasobem wiedzy z zakresu nauk o Ziemi. Znajduje się przy atrakcyjnej krajoznawczo drodze przebiegającej malowniczą doliną karpacką. Jest łatwo

dostępny, położony blisko drogi z miejscem do bezpiecznego zaparkowania nawet dużym autokarem. W pobliżu Tarnawskiej Góry przebiegają dwa szlaki turystyczne: czerwony i zielony. Około 1 km na północ od kamieniołomu znajduje się atrakcyjny punkt widokowy – przełęcz Śleszowicka (428 m n.p.m.). W chwili obecnej w pobliżu brak jakiegokolwiek zagospodarowania turystycznego.

The sandstones from the Tarnawska Góra

In the vicinity of Tarnawa Dolna village (north from Sucha Beskidzka town) a quarry was developed at the slope of the Tarnawska Góra Hill. The quarry has been abandoned but in the walls the stratotype of the Skawce Sandstones

can be observed. The Skawce Sandstones belong to the Magura Unit of the Outer Carpathians and were deposited about 60 My ago, in a several-kilometers-deep, latitudinal sedimentary basin. Clastic material was laid down at the mouths of huge channels cut in submarine fans which were deposited from density flows at the foot of island shelf slope. At the surfaces and within the thick sandstone beds numerous features can be observed: erosional channels, trace fossils (*Zoophycos*) and characteristic graded bedding. Moreover, folds and joint systems can be recognized. In the summit part of the Tarnawska Góra Hill interesting morphological features can be observed: fracture systems and small caves. At the summit traces of human activity - low stone walls - were discovered.

Wybrana literatura: 43, 83, 84, 141, 247, 248, 432, 443

Autorzy karty stanowiska dokumentacyjnego i fotografii:
A. Waśkowska-Oliwa, M. Doktor (2005)